

komme fremad, 2) at Arbejderne udbyttes, 3) at Arbejderne lide under Nutidens økonomiske Anarki — ved dette Udtryk betegner Dr. A. Fraenkel gentagende, Gang efter Gang, den nuværende kapitalistiske Samfundstilstand —, og endelig 4), at Arbejdet i Nutiden er blevet en Handelsvare. Dr. A. Fraenkel udvikler den retslige Mulighed, som ganske vist bestaar for Arbejderne i Retning af at komme frem, men betegner den som en faktisk Umulighed, og Dr. Fraenkel henviser med et af de Billeder, der staa til hans Raadighed — en Ævne, som han til en vis Grad har bevaret endnu, at dømme efter den Tale, som det ærede Medlem for Horsens nu holdt — til, at Napoleons Soldater ogsaa alle sammen gik med en Marskalstav i Tornystret; de havde alle sammen den retslige Mulighed for at blive Marskaller, men der var forbandet faa af dem, der blev det. Dette Billede bruger Dr. A. Fraenkel og siger: Endnu mindre Mulighed end Napoleons Soldater havde for at blive Marskaller, have Nutidens industrielle Soldater for at blive industrielle Ledere. Den retslige Mulighed er der, det er rigtigt nok: vi have ikke længere Kastefundet, ikke længere de retslig adskilte Stænder, men Samfundet er faktisk adskilt i Klasser, og der er en Klassemodsatning, der faktisk er lige saa skarp som den gamle retslige Sondring mellem de forskellige Stænder eller som mellem Kasterne. Det udvikler som sagt Dr. A. Fraenkel, saa jeg har en god Autoritet at støtte mig til i den Henseende. Og naar han saa talte om, at det social-demokratiske Samfund ikke vilde være nogen Mulighed, fordi Individualismen i Samfundet var det, det kom an paa, saa vil jeg dertil sige, at jeg tvivler om, at denne Bølgebevægelse i Historie, som han omtalte, var ganske korrekt opfattet. Han talte om en Bølgebevægelse med en Afveksling af Socialisme og Individualisme og atter Socialisme og Individualisme. Der er noget deri, men jeg vil hellere sige, at der i Historien er organisatoriske Tider, opbyggende og sammensluttende Tider, men ogsaa analytiske, opløsende og nedbrydende Tider; men det ærede Medlem tog alligevel fejl, naar han her vilde hævde, at den nuværende, moderne Socialisme var en Modsatning til Individualisme. Han talte om, at Socialismen var tusind Aar gammel; det er *rigtigt*, for saa vidt som man ved Socialisme forstaaer de almindelige, humane Ideer om Broderskab, Frihed og Lighed i Samfundet, men det er *galt*, hvis man opfatter Socialismen som det, vi forstaa ved

den moderne, den videnskabelige, den historiske Socialisme, der forudsætter Kapitalismen og er dens Arving. Denne Socialisme har til Arv alt, hvad der er berettiget i de foregaaende Systemer, ikke mindst den Individualisme, som det er Liberalismens historiske Hædersbedrift at have ført igennem til Sejr. Af denne Liberalisme ere vi Socialdemokrater de rette Arvtagere, og det viser sig omtrent ved hvert eneste Spørgsmaal, der behandles her i Rigsdagen og kommer frem til offentlig Behandling, angaaende Stillingen til Religion, Moral og meget andet. Hvem staaer paa Tvangssiden, og hvem ere Frihedsmændene; naar Spørgsmaalet er om Statskirken, hvem ere da Individualister og hvem Socialister i Dr. Fraenkels Betydning? I den Betydning, som det ærede Medlem for Horsens tager det, er det Højre og store Dele af Venstre, der ere Socialister. I den Betydning, som Dr. Fraenkel vil lægge ind deri, Statstvang, Sammenlutning, Autoritet, der er det os, der ere Individualister. Hvor det drejer sig om frit Spillerum, Spillerum for Personligheden, om Frihed for Tvang og Autoritet i et hvilket som helst aandeligt Spørgsmaal, der er det os Socialdemokrater, der hævde fuld Frihed, om man vil: Anarkisme. Det er blevet sagt under de kirkelige Loves Behandling, at jeg sammen med en gammel Grundtvigianer vare aandelige Anarkister. Vi Socialdemokrater ere Frihedsmænd til det yderste paa alle aandelige Omraader. Det er det varige Resultat af den historiske Udvikling, som Liberalismen bragte med sig, men som Socialismen nu fortsætter og kan føre til sand Virkelighed paa endnu flere Omraader. Men saa siger jeg, hvorledes ser det ud med Individualismen i det nuværende Samfund, hvordan ser det ud med den omtalte Chance, med denne Mulighed for Personlighedens fri Udfoldelse i det nuværende Samfund. Ja, jeg kan ogsaa støtte mig her paa en Autoritet, paa en gribende Skildring af, hvorledes det ser ud med Friheden, Personligheden og Individualismen i det nuværende Samfund, i det Samfund, som det ærede Medlem og hans Parti holde paa, og denne Autoritet er igen Dr. A. Fraenkel. I sin Bog om Karteller beskriver han den nuværende fri Konkurrence med følgende Ord: „Den fri Konkurrence er ikke Samarbejdet, men Splittelsen, er dette, at Individierne staa rustede til Tænderne, parate til Kamp imod hverandre, at alles Haand er imod alles, men dette er ikke Samfund, men det modsatte